

FÖ 5: Induktionsbevis

- Induktionsbevis illustreras via **Exempel 26** nedan
- Bevis av summaformeln för aritmetisk summa med hjälp av ett induktionsbevis (**Exempel 27**)
- Exempel på en olikhet som bevisas med induktion: $(x+1)^n \geq 1+nx$, $n \in \mathbf{Z}^+$, $x \geq 0$ (**Exempel 28**)

Det förekommer då och då att man härleder satser med hjälp av s.k. *induktion*. I princip går man till väga så här:

Man har en följd påståenden $P(n_0)$, $P(n_0 + 1)$, ... och man vill visa att $P(n)$ är sant för alla *heltal* $n \geq n_0$.

Beviset sker i **tre** STEG.

STEG 1: Man visar att $P(n_0)$ är sant.

STEG 2: Man visar att för varje $p \geq n_0$ gäller det att om $P(p)$ är sant, så är även $P(p+1)$ sant.

STEG 3: Man drar den önskade slutsatsen nämligen att $P(n)$ är sant för alla heltal $n \geq n_0$.

Vi ska illustrera tekniken med hjälp av några exempel. Vi använder beteckningen " $=$ " e.d. då vi tar det s.k. "induktionssteget", som är den viktigaste delen av STEG 2.

Exempel 26

Bevisa att för alla $n \in \mathbf{Z}^+$ gäller $P(n)$: $\sum_{k=1}^n (2k-1) = n^2$

Lösning :

Vi inför beteckningarna $V(n)$ och $H(n)$ för respektive vänster- och högerled i påståendet

$P(n)$ ovan. d.v.s. $V(n) = \sum_{k=1}^n (2k-1)$ och $H(n) = n^2$.

STEG 1: $P(1)$: $V(1) = \sum_{k=1}^1 (2k-1) = 2 \cdot 1 - 1 = 1$ medan $H(1) = 1^2 = 1$

Alltså är $V(1) = H(1)$ och $P(1)$ är sant.

STEG 2: Vi antar att $P(p)$ är sant för något $p \in \mathbf{Z}^+$. d. v. s.

$$V(p) = \sum_{k=1}^p (2k-1) = H(p) = p^2$$

Detta medför att

$$V(p+1) = \sum_{k=1}^{p+1} (2k-1) = \sum_{k=1}^p (2k-1) + 2(p+1) - 1 = \sum_{k=1}^p (2k-1) + 2p + 1 =$$

$$p^2 + 2p + 1 = (p+1)^2 = H(p+1)$$

och därav följer att även $P(p+1)$ är sant, d.v.s. vi har visat att $P(p)$ sant $\Rightarrow P(p+1)$ sant.

STEG 3: Eftersom $P(1)$ är sant måste enligt STEG 2 även $P(2)$ vara sant, men det innebär även att

$P(3)$ är sant o. s. v. och vi kan dra den önskade slutsatsen: $\sum_{k=1}^n (2k-1) = n^2$ gäller för alla

$n \in \mathbf{Z}^+$.

Exempel 27

Bevis av summaformeln för aritmetisk summa med hjälp av ett induktionsbevis.

Bevis:

Vi ska bevisa att $P(n): V(n) = \sum_{i=1}^n (a + (i-1)d) = n \frac{2a + (n-1)d}{2} = H(n)$ gäller för alla $n \in \mathbf{Z}^+$

STEG 1: $P(1): V(1) = \sum_{i=1}^1 (a + (i-1)d) = a \quad H(1) = \frac{2a}{2} = a$

Alltså $V(1) = H(1)$ d. v. s. $P(1)$ gäller.

STEG 2: Vi antar att $P(k)$ gäller för godtyckligt fixt tal $k \in \mathbf{Z}^+$ d.v.s.

$$V(k) = \sum_{i=1}^k (a + (i-1)d) = k \frac{2a + (k-1)d}{2} = H(k)$$

Detta medför att

$$\begin{aligned} V(k+1) &= \sum_{i=1}^{k+1} (a + (i-1)d) = \sum_{i=1}^k (a + (i-1)d) + (a + kd) = \\ &= k \frac{2a + (k-1)d}{2} + a + kd = \frac{2ak + k(k-1)d + 2a + 2kd}{2} = \\ &= \frac{2a(k+1) + (k^2 + k)d}{2} = \frac{2a(k+1) + (k+1)kd}{2} = (k+1) \frac{2a + kd}{2} \end{aligned}$$

Dessutom har vi

$$H(k+1) = (k+1) \frac{2a + (k+1-1)d}{2} = (k+1) \frac{2a + kd}{2}$$

d.v.s. $V(k) = H(k) \Rightarrow V(k+1) = H(k+1)$

STEG 3 Enligt steg 1 gäller påståendet för $n = 1$. Då gäller det enligt steg 2 även för $n = 1 + 1 = 2$. Men då gäller det även för $n = 2 + 1 = 3$ o.s.v. Via matematisk induktion har vi alltså att påståendet gäller för alla $n \in \mathbf{Z}^+$, v.s.v.

Exempel 28

Vi skall visa via induktion att sambandet $(1+x)^n \geq 1+nx$ gäller för alla $n \in \mathbf{Z}^+$ och $x \geq -1$.

Bevis:

I. För $n = 1$ får vi VL = $(1+x)^1 = 1+x =$ HL

Alltså har vi VL $\geq$ HL för $n = 1$.

II. Antag att sambandet gäller för $n = p \geq 1$, d.v.s. $(1+x)^p \geq 1+px$

Studera nu fallet $n = p+1$.

Vi får då: $(1+x)^{p+1} = (1+x)^p \cdot (1+x)$

$$\geq (1+px)(1+x) \quad (\text{enligt antagandet och eftersom } x \geq -1)$$

$$= 1+x+px+px^2$$

$$= 1+(p+1)x+px^2$$

Men $1+(p+1)x+px^2 \geq 1+(p+1)x$ eftersom p är ett positivt heltal och $x^2 \geq 0$.

Således gäller $(1+x)^{p+1} \geq 1+(p+1)x$ d.v.s. sambandet gäller för $n = p+1$ om det gäller för $n = p$.

III. Vi har visat att påståendet gäller för $n = 1$. Enl. II gäller påståendet då för $n = 1+1 = 2$, och då gäller det för $n = 2+1 = 3$ o.s.v.

Via matematisk induktion gäller således om $x \geq -1$ att $(1+x)^n \geq 1+nx$ för alla $n \in \mathbf{Z}^+$, V.S.V.

Övningar – Induktion, binomialsatsen

512 Bevisa med hjälp av induktion att följande formler gäller för alla $n \in \mathbf{Z}^+$:

$$\text{a) } \sum_{k=1}^n (3k-2) = \frac{n(3n-1)}{2} \quad \text{b) } \sum_{k=1}^n \frac{1}{4k^2-1} = \frac{n}{2n+1}$$

513S Bestäm t så att formeln $\sum_{k=1}^n (3k^2 - k) = n^2(n+t)$ gäller för $n = 1$. Visa sedan att formeln gäller med detta t -värde för alla $n = 1, 2, 3, \dots$

514S Visa med induktionsbevis att $7^n - 2^n$ är delbart med 5 för alla $n = 1, 2, 3, \dots$

515S. Visa att $3^n \geq n^3$ för alla $n \geq 3$.

516. Visa att $\sum_{k=1}^n k^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$ för alla $n = 1, 2, 3, \dots$

517S. Visa att $\sum_{k=1}^n k^3 = \left(\sum_{k=1}^n k\right)^2$

518 Skriv som en summa

a) $(x + 2y)^4$

b) $(x - 4y)^4$

519 Beräkna följande binomialkoefficienter

a) $\binom{7}{3}$

b) $\binom{15}{12}$

520 Vilken av följande båda binomialkoefficienter är störst?

a) $\binom{10}{3}$ eller $\binom{16}{2}$

b) $\binom{81}{2}$ eller $\binom{30}{27}$

521S Bestäm n så att $\binom{n}{3} = \binom{n}{7}$

522 Beräkna koefficienten för

a) x^4 i uttrycket $(2x - 1)^{15}$

b) x^3 i uttrycket $(1 - 3x)^{11}$

523S Beräkna den term som är oberoende av x i utvecklingen

a) $\left(x + \frac{1}{x}\right)^6$

b) $\left(x^2 - \frac{1}{x}\right)^3$

c) $\left(2x^2 - \frac{1}{4x^3}\right)^{10}$

FACIT

513 $t = 1$

518 a) $x^4 + 8x^3y + 24x^2y^2 + 32xy^3 + 16y^4$

b) $x^4 - 16x^3y + 96x^2y^2 - 256xy^3 + 256y^4$

519 a) 35

b) 455

520 a) båda är 120

b) 3240 respektive 4060

521 endast $n = 10$ (Ekvationen har rötterna 10, -1 och två komplexa rötter)

522 a) - 21840

b) - 4455

523 a) 20

b) 3

c) $105/2$